

คุณภาพการศึกษาไทยยังต้องเร่งพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผลการวัดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศต่างๆ ของ IMD และผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาของไทยยังมีปัญหาด้านคุณภาพ โดยมีปัจจัยสำคัญมาจากความเหลื่อมล้ำของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ หากสามารถขยายระบบการศึกษาที่มีคุณภาพให้มีความเท่าเทียมและทั่วถึง คุณภาพการศึกษาของไทยก็จะสามารถพัฒนาไปในระดับสูงขึ้นได้

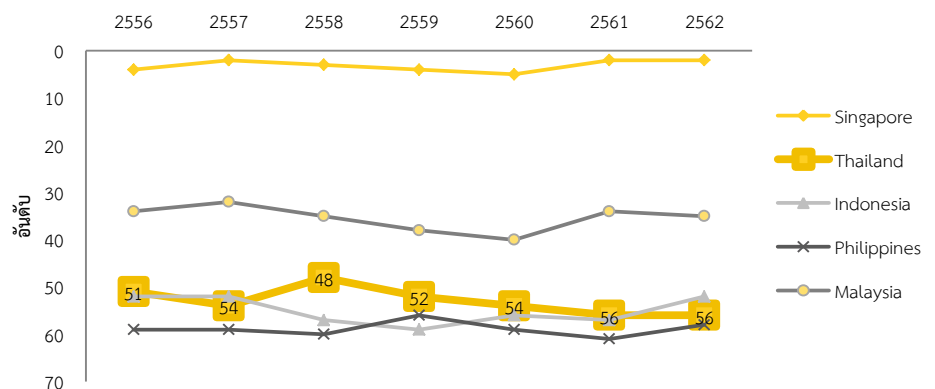
“

การประเมินคุณภาพ
การศึกษาในระดับนานาชาติ
ของ IMD ไทยอยู่ในอันดับที่
56 จาก 63 ประเทศ
ของ PISA ไทยอยู่ลำดับที่
66 จาก 79 ประเทศ

”

คุณภาพการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ โดยจากการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับนานาชาติที่สำคัญ อาทิ World Competitiveness Center (IMD) ที่มีการวัดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศต่างๆ ทุกปี ซึ่งปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษาเป็นหนึ่งใน การประเมินความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยในปี 2562 เป็นการวัดคุณภาพการศึกษาในทุกระดับชั้นผ่านตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทั้งด้านการลงทุนเพื่อการศึกษา การกระจายทรัพยากร และคุณภาพการศึกษา พบว่า 3 ประเทศอันดับแรก ได้แก่ เดนมาร์ก สิงคโปร์ และฟินแลนด์ ขณะที่ไทยอยู่ในอันดับที่ 56 จาก 63 ประเทศ นอกจากนี้ หากพิจารณาจากโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อ

แผนภาพ 20 IMD Index on Educational Competitiveness (ASEAN)

ที่มา: IMD WORLD COMPETITIVENESS YEARBOOK 2013-2019

การดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยประเมินนักเรียนอายุ 15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุก 3 ปี ใน 3 ด้านหลัก คือ ด้านการรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy) ด้านการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และด้านการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ซึ่งผลการประเมิน PISA ในปี 2561 ที่ผ่านมา (ประกาศผลคะแนน ณ เดือนธันวาคม 2562) ประเทศจีนสี่มนทล (ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ เจียงซู และเจ้อเจียง) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่อันดับที่ 1 รองลงมาคือ ประเทศสิงคโปร์ มาเก๊า และฮ่องกง ตามลำดับ ขณะที่ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 66 จาก 79 ประเทศ (เรียงอันดับตามคะแนนการอ่าน)

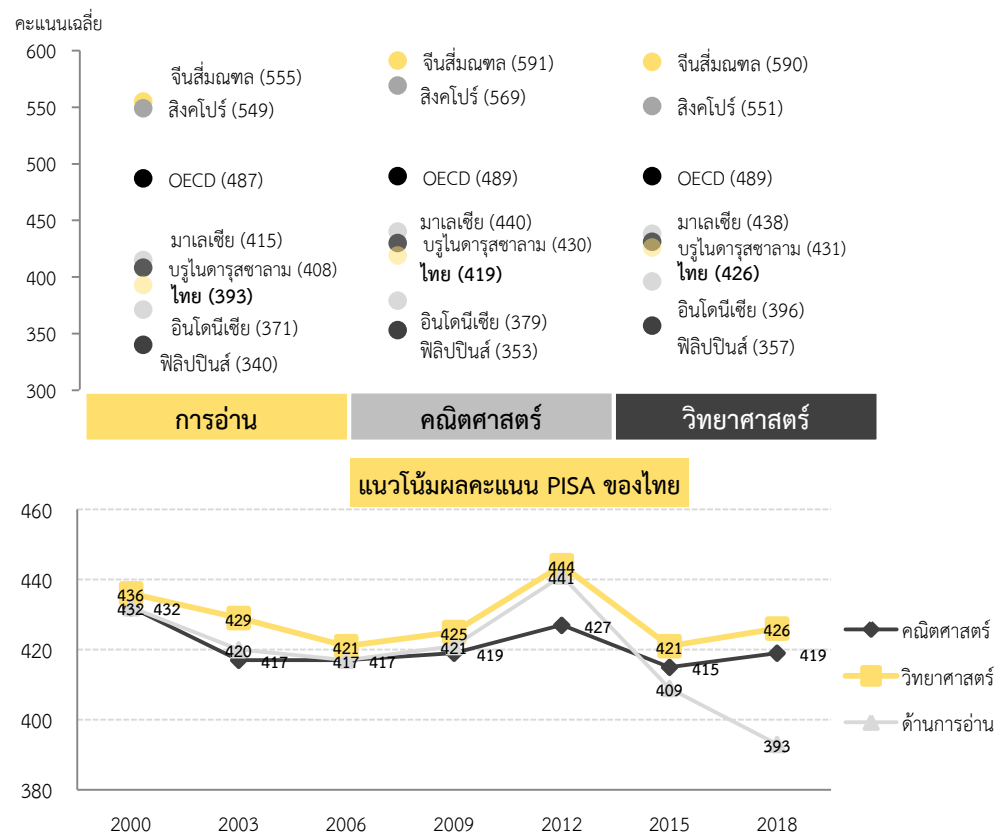
“

คุณภาพการศึกษาไทยยังคงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญต่อการพัฒนาของประเทศ

”

สถานการณ์ด้านคุณภาพการศึกษาของไทยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษายังคงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญต่อการพัฒนาของประเทศ ซึ่งผลประเมินคุณภาพการศึกษาของ IMD ประเทศไทยปี 2562 ยังคงอยู่อันดับที่ 56 เท่ากับปี 2561 และลดลงจากอันดับ 54 ในปี 2560 โดยอยู่อันดับรองสุดท้ายของประเทศในอาเซียน ซึ่งตัวชี้วัดที่เป็นจุดอ่อนอย่างต่อเนื่อง อาทิ อัตราครูต่อนักเรียนในระดับมัธยม อัตราการรู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป และทักษะด้านภาษาของคนไทยไม่ตอบโจทย์การประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการทดสอบ PISA ของไทยที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 อยู่อันดับที่ 61 ลดลงจากอันดับ 55

แผนภาพ 21 ผลคะแนน PISA 2018

ที่มา: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, OECD PISA Result

ในปี 2558 และอันดับ 50 ในปี 2555 ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน และมากกว่าประเทศในอาเซียนเพียง 2 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยเป็นผลมาจากคะแนนเฉลี่ยด้านการรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy) มีคะแนนลดลงจากผลการประเมินรอบที่ผ่านมา

ข้อค้นพบที่สำคัญจากผลการประเมิน PISA คือ ความเหลื่อมล้ำของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ทำให้เด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำไม่สามารถเข้าถึงโรงเรียนที่มีคุณภาพได้ ส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ของเด็กต่ำ จากผลการประเมินของ PISA ในเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วยความเหลื่อมล้ำของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา สะท้อนจากผลคะแนน PISA ที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวส่งผลในทางบวกต่อผลคะแนน โดยกลุ่มนักเรียนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี และอยู่ในโรงเรียนที่มีการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาที่เพียงพอ จะมีผลคะแนนมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่ด้อยกว่าอย่างมาก อาทิ นักเรียนในกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์และโรงเรียนสาธิตมีระดับคะแนนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD

“ความเหลื่อมล้ำของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อโอกาสของเด็กในการเข้าถึงโรงเรียนที่มีคุณภาพ แต่ยังมีนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่ด้อยกว่าทำคะแนนได้ในระดับสูงถึงร้อยละ 13

”

จากข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามออนไลน์ของผู้บริหารโรงเรียนทั่วประเทศพบว่า โรงเรียนที่ด้อยกว่ามีปัญหาที่สำคัญคือ การขาดแคลนครู โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาถึงร้อยละ 31 (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก/โรงเรียนขยายโอกาส) ขณะที่กลุ่มประเทศ OECD ขาดแคลนเพียงร้อยละ 9 และเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนขาดแคลนถึงร้อยละ 44 ขณะที่ OECD ไม่ขาดแคลนเลย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนักเรียนไทยที่ทำการทดสอบ PISA 2018 กว่าร้อยละ 43 ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ด้อยกว่า สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ที่มีนักเรียนร้อยละ 34 เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ด้อยกว่า อย่างไรก็ตาม ยังคงมีนักเรียนในกลุ่มที่ด้อยกว่าของไทยสามารถทำคะแนนการอ่านอยู่ในกลุ่มเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไปมีจำนวนถึงร้อยละ 13 (มากกว่ากลุ่มประเทศ OECD ที่มีจำนวนร้อยละ 11) ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือ การสนับสนุนจากผู้ปกครอง บรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียน และกรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียน (growth mindset) ถึงกระนั้นคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของไทยก็ยังน้อยกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ OECD อยู่มาก สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพที่มีความเหลื่อมล้ำกันมากระหว่างกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์และโรงเรียนสาธิตกับกลุ่มโรงเรียนอื่นๆ รวมถึงความเหลื่อมล้ำภายในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันเอง

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากผลการวัดคุณภาพการศึกษาทั้ง IMD และการทดสอบ PISA จะเห็นได้ว่า ระบบการศึกษาส่วนหนึ่งของไทยมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาไปในระดับที่สูงได้ หากมีนโยบายที่สร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษา โดยขยายระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึง ประเทศไทยก็จะสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้ทัดเทียมกับนานาชาติได้ และควรมีการพัฒนา ระบบการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดสรรครูและการผลิตครูให้ไปสอนในท้องถิ่น และการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่รวมถึงเร่งพัฒนาทักษะด้านการอ่านที่เป็นจุดอ่อนที่สำคัญ ซึ่ง PISA 2018 เป็นการประเมินการอ่านเนื้อหาสาระที่มาจากทั้งแหล่งข้อมูลเดียวและหลายแหล่งข้อมูล โดยสื่อที่นักเรียนได้อ่านส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลซึ่งสะท้อนถึงธรรมชาติของการอ่านที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของโลกและสอดคล้องกับการใช้ข้อมูลในชีวิตจริงของผู้คนทั่วโลก ควรเร่งส่งเสริมการอ่านผ่านการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคย ยกระดับความสามารถด้านการอ่าน และสามารถต่อยอดการเรียนรู้ได้มากขึ้นในโลกยุคดิจิทัล